

Nr 9.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Linköpings stad; given Stockholms slott den 11 januari 1928.

Kungl. Maj:t vill harmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustaf Rosén.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 januari 1928.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Departementschefer, statsrådet Rosén anför:

Genom särskilda brev den 10 mars 1905, den 25 maj 1907 och den 28 februari 1908 förordnade Kungl. Maj:t, att Östgöta trängkår samt Första och Andra livgrenadjärregementena skulle förläggas till staden Linköping, så snart kasernetablissemang för truppförbanden i fråga blivit därstädes uppförda, varjämte Kungl. Maj:t bemyndigade arméförvaltningens fortifikationsdepartement att med staden ingå vissa avtal angående dessa förläggningar. Mellan fortifikationsdepartementet och staden slötos i anledning härav särskilda avtal, dagtecknade, vad angår Östgöta trängkår, den 25 april och den 17 maj 1905, vad beträffar Första livgrenadjärregementet den 29 oktober och den 6

november 1907, samt i fråga om Andra livgrenadjärregementet den 13 och den 21 oktober 1908. Sistnämnda avtal innefattade jämväl vissa ändringar i de beträffande Östgöta trängkår och Första livgrenadjärregementet mellan kronan och staden slutna avtalen, såvitt angår de områden, som skulle avses till kaserntomter. Härjämte hava mellan kronan och staden träffats tvenne överenskommelser, dagtecknade den 16 januari, respektive den 21 maj 1917, vilka avse tolkningen av bestämmelserna i 1907 och 1908 års avtal, i vad däri stadgats skyldighet för staden att utdraga vatten- och gasledningar till Första och Andra livgrenadjärregementenas kasernområden samt beträffande av kronan garanterad viss årlig minimiförbrukning av lysgas. Samtliga här omförmälda avtal och överenskommelser torde få fogas såsom bilagor (Bil. B, C, D, E och F) vid statsrådsprotokollet rörande detta ärende.

Innebörden av dessa avtal är i huvudsak, att staden med full äganderätt till kronan överlätit dels ett område om 23 hektar 77 ar 47 kvadratmeter för kasernetablissemang och övningsfält för Östgöta trängkår, dels ock till plats för kasernetablissemang m. m. åt Första livgrenadjärregementet den s. k. Magistratshagen med tillhörande jord, innehållande 34 hektar 67 ar 30 kvadratmeter, varjämte staden förbundit sig att med 200,000 kronor bidraga till inköp av den mark, som kunde ytterligare erfordras till övningsfält för de båda livgrenadjärregementena. Vidare har staden förbundit sig att kostnadsfritt för kronan framdraga ledningar för vatten, avlopp och belysning till trängkårens etablissemang samt gas- och vattenledningar till gränsen för de båda livgrenadjärregementenas kasernområden, ävensom att framdraga och underhålla vissa vägar till kasernområdena m. m.

I en den 1 april 1924 dagtecknad, till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse anmälde drätselkammaren i Linköping, med anledning av de ifrågasatta förändringarna i försvarsorganisationen, att staden hade för avsikt att, därest indragning av något av de till Linköping förlagda truppförbanden komme att ske eller genom den tilltänkta försvarsreformen staden annorledes kunde komma att tillskyndas förluster, mot statsverket framställa anspråk på ersättning för de förluster, vilka direkt eller indirekt kunde komma att åsamkas staden.

Arméförvaltningens fortifikationsdepartement anförde i häröver den 5 april 1924 avgivet utlåtande, bland annat, att då de mellan kronan och staden upprättade avtalen innebure, att staden iklätt sig vissa förbindelser mot förbindelser från kronans sida att hava Östgöta trängkår samt Första och Andra livgrenadjärregementena förlagda till staden, kronan givetvis komme att, om eller i den mån nämnda truppförband indroges, brista i fullgörandet av sina förbindelser med påföljd, att staden bleve berättigad till skadestånd. Fortifikationsdepartementet hölle före, att kronan därvid icke kunde undgå att ersätta i penningar eller annorledes värdet av vad staden till kronan överlätit eller för truppförbandens ditförläggning omedelbart utgivit eller bekostat.

Sedermera har kasernkommittén — efter förda förhandlingar med Linköpings stad i fråga om den ersättning, som borde tillkomma staden

i anledning av den förändring beträffande truppförläggning till staden, vilken bleve en följd av 1925 års härordningsbeslut — med skrivelse den 29 mars 1927 överlämnat en den 22 februari och den 10 mars 1927 dagtecknad preliminär överenskommelse i förevarande hänseende. Denna överenskommelse, vilken torde få fogas såsom bilaga (Bil. A) vid statsrådsprotokollet rörande detta ärende, har träffats under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande.

I nyssberörda skrivelse har kasernkommittén beträffande betydelsen för Linköpings stad av 1925 års riksdags beslut i försvarsfrågan samt stadens uppostringar i anledning av truppförbandsförläggningarna m. m. anfört följande.

De av 1925 års riksdag beslutade inskränkningarna i försvarsorganisationen berörde, såvitt anginge Linköpings stad, tre truppförband, Östgöta trängkår samt Första livgrenadjärregementet och Andra livgrenadjärregementet.

Östgöta trängkår skulle enligt 1925 års försvarsbeslut sammanslås med Svea trängkår till en trängkår, benämnd Svea trängkår med förläggning i Linköping. Betydelsen för staden av nämnda beslut framginge av nedanstående tablå:

Truppförband	Härordning av år	A n t a l							Summa beräknade avlöningsförmåner	Årskontingent värnpliktiga	Utbildnings-tid för värnpliktiga
		Officerare	Under-officerare	Man-skap	Musik-personal	Civil-militär personal	Pensionerad personal	Summa			
Östgöta trängkår	1901	15	18	73	8	8	—	122	226,000	240	240
» »	1914	13	16	62	8	8	—	107	253,000	240	240
Svea »	1925	13	13	56	—	8	3	93	222,000	300	165

Jämförd med Östgöta trängkår enligt 1901 års härordning — varå det mellan kronan och staden angående truppförbandets förläggning ingångna avtalet vore grundat — företedde sålunda Svea trängkår enligt dess blivande organisation en minskning av antalet officerare med 2 och av antalet underofficerare med 5. Musikpersonalen vid Östgöta trängkår saknade motsvarighet vid Svea trängkår. Avlöningsförmånerna till kårens fast anställda personal kunde beräknas komma att minskas med cirka 4,000 kronor.

Enligt 1925 års härordning skulle Första och Andra livgrenadjärregementena sammanslås till ett regemente under namnet Livgrenadjärregementet. Detta regemente, som skulle vara förlagt i Linköping, skulle vara organiserat såsom ett normalinfanteriregemente, omfattande sex utbildningsenheter. Angående innebörden för staden av denna förändring hänvisade kommittén till följande tablå:

Truppförband	Härordning av år	A n t a l							Summa beräknade avlöningsförmåner	Årskontingent värnpliktiga	Utbildnings-tid för värnpliktiga
		Officerare	Under-officerare	Man-skap	Musik-personal	Civil-militär personal	Pensionerad personal	Summa			
Första och Andra livgrenadjärregementena tillhopa	1901	94	76	534	66	8	—	778	1,180,000	1,260	240
	1914	106	78	408	66	8	—	668	1,612,000	1,260	340
Livgrenadjärregementet...	1925	40	26	135	21	4	4	230	585,000	760	140

¹⁾ Under det s. k. provisoriet från och med 1920 års klass.

Beträffande de i denna tablå meddelade uppgifterna ville kommittén särskilt framhålla, att i förhållande till 1901 års härordning — vilken legat till grund jämväl för de angående Första och Andra livgrenadjärregementenas förläggning mellan kronan och staden upprättade kontraktet — 1925 års organisation innebure en minskning av 54 officerare och 50 underofficerare. Vad musikpersonalen anginge, hade denna enligt 1901 års härordning efter en år 1905 beslutad omorganisation bestått av sammanlagt 22 musikunderofficerare och 44 man, tillhörande manskapet, men skulle enligt 1925 års härordning utgöras av 1 musikedirektör, 5 musikunderofficerare och 15 man, tillhörande manskapet. Antalet musikunderofficerare nedginge sålunda med 17, men i stället tillkomme 1 musikedirektör. Jämförelsen mellan de enligt 1901 och 1925 års härordningar utgående avlöningsförmånerna, beräknade enligt de av kommittén antagna grunderna, utvisade en minskning av 595,000 kronor.

Vad anginge Linköpings stads uppoffringar för de till staden förlagda truppförbanden, hänvisade kommittén till innehållet i de inledningsvis omnämnda avtalen och överenskommelserna (Bil. B—F).

I ett till Svenska stadsförbundet lämnat meddelande hade staden uppskattat sina prestationer enligt ifrågavarande avtal på följande sätt:

A. För Östgöta trängkår enligt 1905 års kontrakt.

1)	Värdet av den till kronan upplåtna marken om 237,747 kvm.	kronor	178,000: —
2)	Kostnad för iordningställande av mark	»	1,000: —
3)	» » anläggning av avloppsledning	»	9,457: 61
4)	» » » » vattenledning	»	2,839: 05
5)	» » » » gasledning	»	2,218: —
6)	» » » » elektrisk ledning	»	914: 50
7)	» » » » gångbana i Tränggatan	»	1,360: 83
8)	» » » » utfartsväg i Kaserngatan ...	»	12,288: 11

Summa kronor 208,078: 10

*B. För Första och Andra livgrenadjärregementena enligt
1907 års kontrakt.*

1)	Värdet av den mark, som upplåtits till kronan om 346,730 kvm.	kronor	87,481: —
2)	Å nämnda mark växande skog	»	20,000: —
3)	Kostnad för iordningställande av mark	»	1,000: —
4)	» » anläggning av avloppsledningar	»	1,059: 92
5)	» » » » vattenledningar	»	47,884: 31
6)	» » » » gasledningar	»	23,655: 09
7)	» » » » elektrisk belysning	»	1,474: 20
8)	» » » » gångbanor	»	5,671: 11
9)	Utredningskostnader	»	393: 94

Summa kronor 188,619: 57

I gengäld för de kostnader, som truppförbandens förläggning, på sätt nu nämnts, medfört för Linköping, hade staden haft åtskilliga fördelar av förläggningarna, i främsta rummet skatteintäkter. Trängkåren hade sålunda under bortåt tjugu års tid varit förlagd till staden. Sedan under slutet av år 1917 arbeten igångsatts för uppförande av kaserner för Första och Andra livgrenadjärregementena i Linköping samt under arbetets fortgång i enlighet med beslut av 1919 års riksdag vissa begränsningar av de pågående bygg-

nadsarbetena kommit till stånd, hade etablissemangen blivit färdiga och till regementena överlämnade under åren 1923 och 1924. Regimentenas inflyttning till staden hade sålunda skett först vid denna tidpunkt. Redan dessförinnan torde emellertid en stor del av de båda infanteriregementenas personal hava varit bosatt i staden, enär regementena tidigare haft sin förläggningsort å övningsplatsen Malmen invid Linköping.

Av den här ovan först intagna tablån framginge, att den fast anställda personalen vid Östgöta trängkår kunde beräknas hava uppgått till 122 man enligt 1901 års härordning och 107 enligt 1914 års organisation, samt att sammanlagda antalet officerare och underofficerare enligt dessa härordningar utgjort respektive 33 och 29. Enligt den nya försvarsorganisationen skulle den fast anställda personalen vid Svea trängkår uppgå till 93 man, därav 26 officerare och underofficerare, vartill komme ytterligare 3 pensionerade underofficerare. Den egentliga minskningen i personalstyrkan bestode däruti, att musiken skulle helt försvinna. Antalet fast anställda volontärer skulle vidare reduceras med några man. Avlöningsförmånerna i en stat enligt 1901 års härordning — utan det tillägg av 75 procent, varmed höjning skett i tablån — uppginge till i runt tal 129,000 kronor och avlöningsförmånerna i de senare årens stater enligt 1914 års härordning, inberäknat dyrtidstillägg, till 253,000 kronor.

Beträffande de båda infanteriregementena komme givetvis en väsentlig minskning av antalet befattningshavare att inträda efter genomförandet av 1925 års försvarsorganisation, enär dessa regementen, såsom förut nämnts, skulle sammanslås till ett infanteriregemente. Såsom i det följande närmare angäves, komme emellertid till de ledigblivande kasernbyggnaderna i Linköping att förläggas, förutom Livgrenadjärregementet, vissa andra militära formationer. Någon tillförlitlig beräkning av vad staden härigenom skulle kunna tillföras såsom ersättning för minskningen av infanteriregementenas personalstyrka syntes icke kunna verkställas.

Under tiden 1910—1926 hade kommunalskatten i Linköping per bevillningskrona varit lägst 5 kronor 72 öre, år 1912, samt högst 9 kronor 49 öre, år 1919.

Under år 1926 hade staden Linköpings folkmängd uppgått till omkring 29,100 personer. Den inkomst, vara utskylder år 1926 utdebiterats, hade uppgått till 26,632,000 kronor och det samma år utdebiterade beloppet till 2,031,794 kronor. Kommunalskatten hade de senaste åren varit omkring 7 kronor 60 öre per bevillningskrona.

Kasernkommittén redogör härefter för förslaget till överenskommelse med Linköpings stad jämte motiveringen härför samt anför i sådant avseende:

Enligt ett av arméförvaltningens fortifikationsdepartement den 9 oktober 1926 avgivet förslag angående ordnandet av förläggning för truppförband, skolor m. m. efter genomförandet av 1925 års försvarsorganisation skulle Livgrenadjärregementet förläggas till de av Första och Andra livgrenadjärregementena disponerade kasernetablissemangen i Linköping. För förstnämnda regemente kunde emellertid icke erfordras mer än högst tre bataljonskasernbyggnader, d. v. s. hela ena nuvarande etablissemang samt en kasernbyggnad av det andra. Återstående kasernbyggnad vid sistnämnda etablissemang skulle enligt arméförvaltningens förslag avses för förläggning av infanteriets officers- och reservofficersaspirantskolor samt eventuellt trängens studentkompani.

Kommittén, som för sin del ville tillstyrka, att det ledigblivande kasernetablissemang i Linköping för framtiden utnyttjades på det av arméför-

valtningen angivna sätt, hade från lantförsvarets kommandoexpedition erhållit uppgift om att infanteriets officers- och reservofficersaspirantskolor kunde beräknas komma att bestå av 20 å 25 lärare samt 98 å 99 elever. Härtill komme jämväl en del övrig personal såsom förvaltare och ekonomipersonal m. m. Trängens studentkompani kunde enligt lämnad uppgift beräknas komma att bestå av 10 lärare (befäl och underbefäl) samt 100 man.

Aven om personalen vid nu angivna skolor icke kunde tillföra Linköpings stad skatteintäkter till samma belopp som personalen vid det ena av de hittillsvarande två infanteriregementena, måste dock ifrågavarande militärförläggningar särskilt ur konsumtionssynpunkt vara till väsentlig fördel för staden.

Vid de förhandlingar, som kommittén under hösten 1926 inlett med staden i anledning av inskränkningarna i försvarsorganisationen, hade förutsatts, att Svea trängkår i enlighet med den av 1925 års riksdag uttalade mening skulle förläggas till Linköping. Genom brev den 28 januari 1927 hade Kungl. Maj:t ävenledes förordnat, bland annat, att Livgrenadjärregementet jämte infanteriets officers- och reservofficersaspirantskolor från den tidpunkt under budgetåret 1927—1928, som framdeles komme att bestämmas, skulle förläggas i Första och Andra livgrenadjärregementenas etablissemang i Linköping, samt att Svea trängkår skulle förläggas i Östgöta trängkårs etablissemang i Linköping.

Såsom av det föregående framginge, skulle i och med den nya härordningens genomförande någon mera avsevärd förändring i organisationen av den trängkår, som alltjämt skulle finnas förlagd till Linköping, icke komma till stånd. Kommittén hade fördenskull ansett, att staden skäligen icke i någon mån kunde tillerkännas kompensation i anledning av den ringa minskning, som skulle inträda i fråga om trängkårens personalstyrka.

I de två avtal, som upprättats mellan kronan och staden i anledning av Första och Andra livgrenadjärregementenas förläggning till Linköping (Bil. C och D), hade staden bland annat förbundit sig att med 100,000 kronor för vardera regementet bidra till inköp av mark för regementenas behov, att av staden utbetalas sedan de för regementena avsedda kasernetablissemangen blivit uppförda och tagna i bruk. De av staden sålunda utfästa belopp hade emellertid icke inbetalats till kronan. Beträffande denna fordran hade från arméförvaltningens fortifikationsdepartement inhämtats följande:

Enligt av Kungl. Maj:t genom brev den 25 maj 1907 och den 28 februari 1908 givet bemyndigande hade för markinköp åt Första och Andra livgrenadjärregementena förskjutits ett belopp å tillhoppa 403,900 kronor, att till den del, som icke kunde gäldas med staden Linköpings bidrag å 200,000 kronor, hos Kungl. Maj:t anmälas till ersättande. Sedermera hade dessa för markinköp förskjutna belopp blivit ersatta med undantag för den del därav eller 200,000 kronor, som varit avsedd att täckas av staden Linköpings omförmälda bidrag. Sedan regementenas kasernetablissemang färdigställdts under iakttagande av vissa utav riksdagen beslutade inskränkningar, hade vid verkställd undersökning rörande de hos fortifikationsdepartementet utestående förskott, för vilka täckning borde beredas, vederbörande bokhållare i en till departementet den 4 december 1922 avläten P. M. gjort anmälan rörande kronans ifrågavarande fordran hos staden Linköping. I anledning härav hade departementet i skrivelse den 6 december 1922 anmodat drätselkammaren i Linköping att till departementet inbetala beloppet i fråga. Till svar härå hade drätselkammaren i skrivelse den 5 april 1923 anfört, bland annat, att såsom en förutsättning för utbetalande av ifrågakomma 200,000 kronor hade i kontrakt av den 21 oktober 1908 angivits, att de »för regementena avsedda» kasernerna uppförts och tagits i bruk, varmed måste hava åsyftats byggnader av den storlek och med det ut-

rymme, som vid avtalens ingående avsetts. De sedermera uppförda och i bruk tagna kasernerna vore emellertid betydligt mindre än de vid berörda kontrakts ingående avsedda, i följd varav en inskränkning ägt rum i de fördelar, av vilka staden Linköping kommit i åtnjutande på grund av regementenas förläggande till staden. Givetvis hade det varit med dessa fördelar för ögonen, som staden utlovat att med så stort belopp som 200,000 kronor bidra till inköp av mark för regementenas behov. Staden ville härmed emellertid ingalunda hava av sagt sig den rätt, som kunde tillkomma staden enligt förordningen den 4 mars 1862 om tioårig preskription, enligt vilken förordnings första paragraf det ålegat arméförvaltningen att inom loppet av tio år från kontraktens godkännande erinra staden om kronans ifrågavarande fordran. Då så emellertid ej skett, måste arméförvaltningen jämlikt sagda förordnings andra paragraf anses hava förlorat sin talan mot staden. Drätselkammaren trodde sig därjämte veta, att försvarsrevisionen inom kort skulle komma att framlägga förslag om, bland annat, indragning av ett av de båda till staden förlagda regementena. För den händelse ett förslag av sådant innehåll vunne riksdagens gillande, skulle staden givetvis komma att gå förlustig de fördelar, staden dittills åtnjutit genom förläggning av det utav regementena, som kunde komma att indragas. Med hänvisning till vad sålunda framhållits, ville drätselkammaren anhålla, att med frågan om erläggande av de för markinköp utfästa beloppen å 200,000 kronor måtte få anstå, till dess försvarsrevisionen framlagt sitt slutgiltiga förslag rörande arméns omorganisation och, för den händelse i sålunda framlagt förslag indragning av ettdera av de båda ifrågavarande regementena skulle vara avsedd, intill dess Kungl. Maj:t och riksdagen fattat beslut härom. I anledning av vad drätselkammaren sålunda anför, hade fortifikationsdepartementet genom beslut den 18 april 1923 funnit föreliggande fråga böra anstå i avvaktan på statsmakternas beslut beträffande Första och Andra livgrenadjärregementena.

Vid förhandlingarna med staden hade kommittén — med framhållande av att stadens påstående, att kronans ifrågavarande fordran blivit preskriberad, icke kunde godkännas, enär staden genom de år 1917 ingångna överenskommelserna angående tolkningen av vissa bestämmelser i 1907 och 1908 års kontrakt rörande de båda livgrenadjärregementenas förläggning till Linköping icke kunnat undgå att bliva erinrad om fordringens existens — till en början framställt yrkande om att staden skulle till kronan inbetala åtminstone det belopp, som blivit utfäst i 1907 års kontrakt med kronan. Då staden bestämt avvisat detta krav, hade slutligen överenskommelse träffats därom, att ifrågavarande skuldförhållande borde i nu förevarande sammanhang regleras, samt att staden såsom kompeusation för den minskade militärförläggningen skulle befrias från skyldighet att till kronan utgiva det i 1907 års kontrakt angivna beloppet å 100,000 kronor, vilket staden förbundet sig erlægga för inköp av mark för Första livgrenadjärregementets räkning. Som de båda livgrenadjärregementena skulle sammanslas till ett regemente, hade kommittén därjämte funnit sig böra godtaga en av staden gjord framställning om att den staden i 1908 års avtal ålagda skyldighet att till kronan utgiva ytterligare 100,000 kronor såsom bidrag till inköp av mark, som erfordrats till övningsfält och skjutbana utöver det av kronan för Första livgrenadjärregementet förvärvade området, skulle anses hava förfallit.

Staden hade emellertid yrkat att erhålla ytterligare kompeusation i anledning av de beslutade inskränkningarna i försvarsorganisationen. Från stadens sida hade sålunda väckts förslag om att kronan skulle till staden överlåta utan vederlag en del av den till de militära myndigheternas för-

fogande upplåttna, kronan tillhöriga fastigheten »Linköpings hospitals in-dragna första jordskifte». Sedan i närvaro av cheferna för Första och Andra livgrenadjärregementena berörda fastighet besiktigats samt därvid blivit upp-lyst, att norra delen av densamma med en areal av högst 70,000 kvadrat-meter icke vore för de militära övningarna erforderlig, hade det markområde, som staden önskade förvärva, närmare angivits å en av stadsingenjörskontoret i Linköping den 29 december 1926 upprättad karta. Området i fråga, vilket å kartan utmärkts i söder med en grön linje och i övriga vädersträck med röda begränsningslinjer, syntes på grund av sitt läge omedelbart intill sta-dens planlagda område vara för staden ganska värdefullt, ehuru terrängen vore starkt kuperad och vissa delar av området icke utan dryga kostnader syntes kunna bliva föremål för bebyggelse.

Den här ovan angivna fastigheten »Linköpings hospitals in-dragna första jordskifte» utgjordes emellertid enligt av domänstyrelsen tidigare lämnad uppgift av den kronan i vederlag mot nämnda skifte tillbytt jord, bestå-ende av de inom staden Linköpings område belägna lägenheterna Rävlyckan, Magistratshagen, Rökartorpet och Stolplyckan om tillhopa 27 hektar 62,19 ar. På framställning av Kungl. Maj:t i proposition den 14 maj 1914 (nr 76) hade 1914 års senare riksdag medgivit, att berörda jordområden, mot den ersätt-ning Kungl. Maj:t kunde bestämma eller efter motsvarande nedskrivning i statens domänfond, den 14 mars 1915 skulle från domänstyrelsen överlätas till lantförsvaret för att tilläggas övningsfältet för i Linköping förlagda truppförband. Enligt i denna proposition lämnad uppgift hade ifrågavarande jordområden vid nämnda tidpunkt varit åsatta ett taxeringsvärde av 21,500 kronor och saluvärderade till 79,120 kronor. Befintliga byggnader tillhörde icke kronan.

Som det markområde, staden förklarar sig önska förvärva av kronan, om-fattade högst 70,000 kvadratmeter eller allenast omkring en fjärdedel av hela nu omförmälda jordområden, skulle saluvärdet å den mark, som kronan skulle avstå, beräknad efter 1914 års prisnivå, uppgå till cirka 20,000 kronor. Med hänsyn till den ökning i fastighetsvärdena, som inträtt efter kriget, och då den del av ifrågavarande fastighet, som staden skulle förvärva, vore synnerligen väl belägen, syntes dock den till överlåtelse ifrågasatta marken numera äga ett något högre värde.

Vid prövning av stadens yrkande att med äganderätt få till sig överlåten det här ovan berörda markområdet, hade kommittén, som funnit någon sär-skild värdering av området efter nu gällande tomtpriser icke vara erforderlig, ansett, att stadens framställning borde vinna kronans bifall. Härvid hade kommittén dock såsom villkor uppställt, att staden å sin sida skulle med-giva, att kronans skyldighet att under viss tid, på sätt i överenskommelsen den 21 maj 1917 (jfr Bil. F) stadgats, erlægga betalning för en årlig minimi-förbrukning av kokgas bortfölla.

Av nämnda överenskommelse framginge, att staden förbundit sig att utan kostnad för kronan ett år efter därom skedd tillsägelse hava till gränsen för Första och Andra livgrenadjärregementenas kasernområde i Magistratshagen, till nämnda regementens underofficersbostäder, invid den s. k. Stolplyckan, samt till regementenas gemensamma sjukhus framdragit gasledning ar för ändamålet erforderliga dimensioner. Kronan hade å sin sida förbundit sig att under en tid av tio år, räknat från den tidpunkt då samtliga nyssnämnda etablissemang (kaserner, underofficersbostäder och sjukhus m. m.) fullbordats och tagits i bruk, erlægga betalning för en årlig minimiförbrukning av sam-manlagt 60,000 kubikmeter kokgas till samma pris, som betalades av större avnämare inom staden. Denna överenskommelse hade jämlikt beslut den 7 december 1917 blivit av Kungl. Maj:t godkänd med förklaring, att den om-

förmålda minimiförbrukningen av kokgas inom etablissemangen skulle beräknas jämväl på grund av gasförbrukning för ändamål, vars tillgodoseende ej bekostades av kronan.

Sedan Första och Andra livgrenadjärregementenas kasernetablissemang under år 1923 tagits i bruk, hade det visat sig, att förbrukningen av kokgas under nämnda år inom samtliga etablissemang och byggnader icke uppgått till större kvantitet än 51,552 kubikmeter. Enligt av arméförvaltningens intendentsdepartement lämnad uppgift hade kronan på framställning av staden utöver betalning för levererad gas till nämnda myckenhet till staden utgivit för år 1923 ett belopp av 2,365 kronor 44 öre, motsvarande ersättning för 8,448 kubikmeter gas efter det under året gällande lägsta priset, 28 öre per kubikmeter. Som gaskonsumtionen icke uppgått till den i överenskommelsen bestämda myckenhet, hade kronan sålunda nödgats utgiva ett icke ringa belopp utan någon egentlig nytta.

Från arméförvaltningens intendentsdepartement hade kommittén infordrat uppgifter för åren 1924 och 1925 å förbrukningen av kokgas vid Första och Andra livgrenadjärregementena. Denna hade utgjort vid Första livgrenadjärregementet år 1924 cirka 19,514 och år 1925 cirka 18,876 kubikmeter samt vid Andra livgrenadjärregementet år 1924 cirka 16,893 och år 1925 cirka 17,774 kubikmeter. Vid de båda regementena hade sålunda förbrukats kokgas, för vilken kronan erlagt betalning, under år 1924 till en kvantitet av 36,407 och under år 1925 till en myckenhet av 36,650 kubikmeter. Uppgift angående förbrukningen av kokgas vid garnisonssjukhuset i Linköping samt av enskilda befattningshavare, bosatta antingen inom kasernetablissemangen eller i regementenas underofficersbostäder, hade däremot icke kunnat erhållas. Ej heller hade meddelande kunnat lämnas, huruvida kronan för nämnda år vore skyldig att till staden utgiva någon ersättning i anledning av att den garanterade minimikvantiteten kokgas, 60,000 kubikmeter, icke blivit i sin helhet uttagen och likviderad.

Med hänsyn till nu anförda förhållanden och då det på grund av förändringarna i försvarsorganisationen kunde förväntas, att konsumtionen av kokgas vid nu ifrågavarande etablissemang efter den nya härordningens genomförande komme att nedgå, hade kommittén ansett det vara av vikt, att den i 1917 års överenskommelse intagna bestämmelsen om skyldighet för kronan att erlägga betalning för en årlig minimiförbrukning av sammanlagt 60,000 kubikmeter kokgas upphävdes. Detta hade staden jämväl medgivit.

På grundval av de här ovan angivna förutsättningarna hade en skriftlig överenskommelse upprättats med Linköpings stad (se Bil. A). Denna överenskommelse hade den 22 februari 1927 blivit godkänd av stadsfullmäktige i Linköping.

I § 1 av överenskommelsen hade intagits bestämmelser om att de kontanta belopp å tillhopa 200,000 kronor, som förut berörts, icke skulle erläggas av staden.

§ 2 innehöлле föreskrifter om leverans av vatten och kokgas till livgrenadjärregementenas kasernetablissemang. Efter den 1 januari 1928 skulle staden vara skyldig att tillhandahålla de truppförband och skolor, vilka bleve förlagda till kasernerna, samt regementenas underofficersbostäder och sjukhus kokgas och vatten mot ersättning enligt de vid varje tid gällande taxorna för leverans från stadens vattenledningsverk och gasverk.

För leverans av gas gällde för närvarande enligt av staden lämnad uppgift följande taxa:

för	1— 2,000 kbm.	erlades	20 öre	per	kbm.		
»	2,000—10,000	»	20	»	»	»	med 5 % rabatt
»	10,000—20,000	»	20	»	»	»	» 10 % »
»	20,000 kbm. och däröver	»	20	»	»	»	» 15 % »

Den för leverans av vatten gällande taxan stipulerade ett pris av 30 öre per kubikmeter. Därest förbrukningen under året överstege 1,000 kubikmeter, erhöles 8 % rabatt. Denna rabatt ökades för varje förbrukat 1,000-tal kubikmeter med 1 %, så att för förbrukning av intill 12,000 kubikmeter erhöles 22 % rabatt och för förbrukning intill 35,000 kubikmeter 45 % rabatt. Om vattenkonsumtionen överstege 35,000 kubikmeter men icke 45,000 kubikmeter, erhöles 46 % rabatt,

för 55,000— 65,000 kbm.....	47 % rabatt
» 65,000— 80,000 »	48 % »
» 80,000—100,000 »	49 % »
» 100,000 kbm. och däröver	50 % »

I moment 3) av den överenskommelse, som den 16 januari 1917 upprättats mellan kronan och staden angående tolkningen av § 4 i kontraktet mellan arméförvaltningens fortifikationsdepartement och Linköpings stad beträffande Första livgrenadjärregementets förläggning till Linköping samt § 3 i kontraktet mellan samma departement och staden beträffande Andra livgrenadjärregementets förläggning till Linköping, i vad nämnda paragrafer stadgade skyldighet för staden att utdraga vattenledning till respektive regementens kasernområden, hade bland annat stadgats, att några servisledningar icke finge tillkopplas den till kasernområdet av staden framdragna huvudvattenledningen och icke några som helst tillkopplingar ske söder om korsningen av Ekkällevägen och Lasarettsgatan. Innehållet i § 3 av den nu upprättade överenskommelsen innebure, att staden skulle bliva berättigad att till den till kasernområdena framdragna huvudvattenledningen få tillkoppla servisledningar. Med hänsyn till att staden enligt § 4 i överenskommelsen skulle av kronan förvärva en del av den såsom Linköpings hospitals indragna första jordskifte betecknade fastighet och för framdragande av ledningar till detta jordområde borde kunna få verkställa tillkoppling till den för kronans behov avsedda huvudvattenledningen, hade kommittén ansett sig kunna biträda stadens begäran om att moment 3) i 1917 års förberörda överenskommelse från och med den 1 juli 1928 icke vidare skulle vara gällande. Enligt uppgift av stadsingenjören i Linköping hade den för kronans räkning framdragna huvudvattenledningen sådana dimensioner, att några hinder för ett dylikt medgivande icke kunde föreligga. I § 5 av den nu upprättade överenskommelsen hade vidare intagits föreskrift om att staden, i den mån sådant kunde ske utan men för kronan i fråga om tillgång till vatten och avlopp, skulle vara berättigad att, efter anmälan till vederbörande statliga myndigheter, förena stadens vattenlednings- och avloppsledningsrör med motsvarande rör avsedda för kronans behov.

Rörande överlåtelsen till staden av förut omförmälda jordområde om cirka 70,000 kvadratmeter hade bestämmelser upptagits i överenskommelsens § 4. Särskild avhandling skulle upprättas mellan kronan och staden angående markens överlåtande, sedan erforderliga avstyckningsåtgärder blivit vidtagna. Området skulle i befintligt skick tillträdas av staden den 1 juli 1928 eller vid den senare tidpunkt, som efter särskild överenskommelse bleve bestämd. De kostnader, som bleve förenade med områdets avstyckning, ävensom lagfartskostnaderna skulle bestridas av staden.

Enligt upplåtelsehandling den 24 augusti 1922 hade kronan till sällskapet Soldaternas vänner i Linköpings stift upplåtit ett å övningsfältet invid Linköpings stad beläget markområde, i areal innehållande omkring 8,000 kvadratmeter, att användas till plats för uppförande av ett soldathem för garnisonen i Linköping. Detta tomtområde, vilket kostnadsfritt upplåtits tillsvidare, med skyldighet för vederbörande att, i händelse området behövdes för kronans

räkning eller den å området uppförda byggnaden icke vederbörligen underhölles och vårdades, sex månader efter därom gjord tillsägelse återlämna platsen i avröjt skick, vore beläget öster om det jordområde, staden skulle förvärva av kronan, samt mitt emot länslasarettet. I 1922 års upplåtelsehandling hade särskilt angivits, att sällskapet Soldaternas vänner i Linköpings stift på sin bekostnad skulle uppsätta och för framtiden underhålla prydligt stängsel kring den till sällskapet upplåtna marken. Vid uppförandet av dylikt stängsel hade sällskapet emellertid låtit inhägnade ett väsentligt större område än som omfattades av upplåtelsen. Som en del av det sålunda inhägnade området inginge i den mark, som skulle överlämnas till staden, syntes en flyttning av det uppförda stängslet böra ske. De härmed förbundna kostnaderna hade staden åtagit sig bestrida.

Som den med staden Linköping träffade överenskommelsen upprättats, innan Kungl. Maj:t meddelat beslut i fråga om förläggningssorten för Svea trängkår, hade i överenskommelsens § 6 intagits en uttrycklig förklaring av staden, att staden, under förutsättning att en trängkår, med organisation enligt 1925 års riksdags beslut, alltjämt bleve förlagd till Linköping, icke hade några ersättningsanspråk i övrigt att framställa mot kronan i anledning av de beslutade förändringarna i försvarsorganisationen.

Arméförvaltningens fortifikations- och intendentsdepartement hava, efter chefens för andra arméfördelningen hörande, den 1 juni 1927 avgivit infor-drat yttrande över kasernkommitténs förevarande förslag till överenskommelse.

Departementen hava därvid, i anslutning till ett av arméfördelningschefen avgivet förslag, hemställt, att i § 2 andra stycket i förslaget till överenskommelse måtte vidtagas viss ändring av huvudsaklig innebörd, att vid beräkning av i gällande taxor för leverans av kockgas och vatten medgivna rabatter den sammanlagda förbrukningen vid infanteri- och trängetablissemangen skulle betraktas såsom härledande sig från *en* avnämare.

Vidare hava departementen framhållit, att staden borde förbinda sig att respektera vissa gällande nyttjanderättsavtal rörande delar av det markområde, som enligt det föreliggande förslaget till överenskommelse skulle överlåtas till staden.

I övrigt hava från fortifikations- och intendentsdepartementens sida icke några erinringar gjorts mot kasernkommitténs förslag.

I sin skrivelse den 31 augusti 1927 angående lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1928—1929 har arméförvaltningen erinrat om att, enligt be-myndigande av Kungl. Maj:t genom brev den 25 maj 1907 och den 28 februari 1908, för markinköp åt Första och Andra livgrenadjärregementena förskjutits sammanlagt 403,900 kronor att, till den del, som icke kunde gäldas med staden Linköpings bidrag å 200,000 kronor, hos Kungl. Maj:t anmälas till ersättande. Sedermera hade dessa för markinköp förskjutna medel blivit ersatta med undantag för den del därav, som varit avsedd att täckas av stadens bidrag. Ifrågavarande summa, 200,000 kronor, balanserades fortfarande i arméförvaltningens räkenskaper. Därest nu det framlagda förslaget till överenskommelse vunne Kungl. Maj:ts och riksdagens gillande, komme en brist å nämnda belopp av 200,000 kronor att uppstå, till vars täckande ett särskilt anslag å riksstaten syntes böra äskas.

Departements-
chefen.

Den år 1925 beslutade omorganisationen av försvarsväsendet har haft till följd en väsentlig minskning av garnisonen i Linköping därigenom, att de båda till staden tidigare förlagda infanteritruppförbanden, Första och Andra livgrenadjärregementena, sammanslagits till ett truppförband, Livgrenadjärregementet, vilket dessutom erhållit en i jämförelse med vart och ett av de förutvarande regementena reducerad organisation. Även vid den i staden förlagda trängkåren har en viss, om ock mindre betydande personalreducering ägt rum. Till infanterietablissemanget i staden skola, jämte Livgrenadjärregementet, vissa skolor vara förlagda, men härigenom beredes staden allenast delvis kompensation för förlusten av ett helt infanteriregemente. Med hänsyn härtill och då, enligt vad den i ärendet verkställda utredningen visar, Linköpings stad fullgjort vissa prestationer i samband med de båda infanteriregementenas förläggning till staden, synes det mig vara med billighet överensstämmande, att något ekonomiskt vederlag beredes staden.

Enligt det föreliggande förslaget till överenskommelse mellan kronan och Linköpings stad skall staden befrias från skyldighet att till kronan utgiva ett belopp av 100,000 kronor, som staden förbundit sig att erlagga för inköp av mark för Första livgrenadjärregementets räkning, varjämte den av staden i anledning av beslutet om Andra livgrenadjärregementets förläggning gjorda utfästelsen att bidra till kostnaderna för erforderliga markinköp med ytterligare 100,000 kronor skall anses hava förfallit. Vad sålunda föreslagits anser jag mig, med hänsyn till de i ärendet föreliggande omständigheterna, kunna tillstyrka. Såsom förut nämnts, hava kostnader till motsvarande belopp, sammanlagt 200,000 kronor, av arméförvaltningen förskjutits, och nämnda summa balanseras fortfarande i ämbetsverkets räkenskaper. Ifrågasvarande summa — vilken beräknats under fjärde huvudtiteln, punkten 80, i årets statsverksproposition — torde nu böra av riksdagen äskas såsom ett extra anslag å riksstaten för budgetåret 1928—1929.

Förslaget till överenskommelse innebär vidare, att kronan skall utan ersättning till staden med äganderätt överlåta ett till övningsfältet vid Linköping hörande markområde, innehållande omkring 70,000 kvadratmeter. Då området i fråga icke är erforderligt för de militära övningarna, finner jag mig kunna biträda förslaget jämväl i denna del, så mycket hellre som staden, på sätt av den lämnade redogörelsen framgår, å sin sida godtagit det under förhandlingarna uppställda villkoret för berörda marköverlåtelse, nämligen att staden skall avstå från sin kontraktsenliga rätt att under en följd av år erhålla betalning av kronan för en minimikvantitet kokgas, som högst betydligt överstiger den verkliga förbrukningen.

Vissa delar av det markområde, som avses att övergå i stadens ägo, äro för närvarande med nyttjanderätt upplåtna till enskilda. I ett fall gäller nyttjanderätten under innehavarens och hans hustrus livstid; övriga upplåtelser, till antalet tre, äro gällande för ett år i sänder, med en ömsesidig uppsägningstid av sex månader. Då samtliga upplåtelser skett medelst skriftliga kontrakt, torde de vara mot den nye ägaren giltiga även utan sådant uttryckligt förbehåll om nyttjanderättsavtalens respekterande, som

arméförvaltningens fortifikations- och intendentsdepartement ansett erforderligt.

De i ärendet hörda myndigheterna hava påyrkat, att § 2 andra stycket i överenskommelsen med staden skulle avfattas så, att, vid beräkandet av rabatter å prisen på kokgas och vatten, förbrukningen därav vid infanteri- och trängetablissemangen i staden betraktades såsom härledande sig från *en* avnämare. Detta skulle i förhållande till det hittills kontraktsenligt tillämpade beräkningssättet innebära en ändring, som givetvis vore för kronan förmånlig, enär därigenom större rabatt erhöles än då, såsom nu sker, kokgas- och vattenförbrukningen vid trängetablissemangtaxeras särskilt för sig. Emellertid synas mig tillräckliga skäl icke föreligga att såsom villkor för överenskommelsens godkännande från kronans sida uppställa fordran på en sådan ändring av beräkningsgrunderna, vilken för övrigt, enligt vad jag under hand inhämtat, staden icke lärer vara villig att medgiva.

På grund av vad nu anförts och då kasernkommitténs förslag jämväl i övriga delar synes mig vara av beskaffenhet att kunna av kronan godtagas, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna förenämnda, den 22 februari och den 10 mars 1927 mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, å ena sidan, samt Linköpings stad, å andra sidan, ingångna preliminära överenskommelse (Bil. A),

dels ock för täckande av kostnad för markinköp åt Första och Andra livgrenadjärregementena för budgetåret 1928—1929 under riksstatens fjärde huvudtitel anvisa ett extra anslag av 200,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.

Överenskommelse.

Med anledning av de inskränkningar i försvarsorganisationen, som i följd av 1925 års riksdags beslut i försvarsfrågan skola komma till stånd, träffas härmed mellan Kungl. Maj:ts och kronan genom kasernkommittén, under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, å ena sidan, samt Linköpings stad, å andra sidan, följande överenskommelse:

§ 1.

Staden befrias från skyldighet att till kronan utgiva det kontanta belopp å 100,000 kronor, som staden enligt kontrakt den 29 oktober och den 6 november 1907 mellan arméförvaltningens fortifikationsdepartement, å ena sidan, samt stadsfullmäktige i Linköping, å andra sidan, förbundet sig att till kronan erlagga för inköp av mark för Första livgrenadjärregementets räkning.

Vidkommande det belopp å 100,000 kronor, som staden enligt ett den 13 och den 21 oktober 1908 upprättat skriftligt avtal förbundet sig att vid anfordran, sedan den för Andra livgrenadjärregementet avsedda kasern blivit uppförd och tagits i bruk, kontant erlagga till kronan såsom bidrag till inköp av mark, som erfordrats till övningsfält och skjutbana utöver det av kronan för Första livgrenadjärregementet förvärvade området, skall — med anledning av Första och Andra livgrenadjärregementenas sammanslagning till ett regemente — stadens skyldighet att till kronan utgiva nämnda belopp anses hava förfallit.

§ 2.

§ 4 i kontraktet mellan arméförvaltningens fortifikationsdepartement samt staden beträffande Första livgrenadjärregementets förläggning till Linköping samt § 3 i avtalet mellan samma departement och staden beträffande Andra livgrenadjärregementets förläggning till Linköping ävensom överenskommelsen av den 21 maj 1917 rörande tolkningen av sagda paragrafer skola icke vara gällande längre än till den 1 januari 1928.

Efter sistnämnda tidpunkt skall staden tillhandahålla de truppförband och skolor, vilka bliva förlagda dels till de nuvarande livgrenadjärregementenas kasernområde i Magistratshagen, dels till nämnda regementenas underofficersbostäder, invid den s. k. Stolplyckan, dels ock till regementenas gemensamma sjukhus kokgas och vatten mot ersättning enligt de vid varje tid gällande taxorna för leverans från stadens vattenledningverk och gasverk.

De gasledningar, som av staden framdragits till regementenas kasernområde, till underofficersbostäderna och till sjukhuset, skola förbliva stadens egendom och underhållas av staden.

§ 3.

Moment 3) i den överenskommelse, som den 16 januari 1917 upprättats angående tolkningen av § 4 i kontraktet mellan arméförvaltningens fortifikationsdepartement samt Linköpings stad beträffande Första livgrenadjärregementets förläggning till Linköping samt § 3 i kontraktet mellan samma departement samt Linköpings stad beträffande Andra livgrenadjärregementets förläggning till Linköping, i vad nämnda paragrafer stadga skyldighet för staden att utdraga vattenledning till respektive regementens kasernområden, skall från och med den 1 juli 1928 icke vidare vara gällande.

§ 4.

Kronan skall utan ersättning till staden med äganderätt överlåta norra delen av den kronan tillhöriga fastigheten Linköpings hospitals indragna första jordskifte, innehållande i areal cirka 70.000 kvadratmeter och å en av stadsingenjörskontoret i Linköping den 29 december 1926 upprättad karta närmare utmärkt i söder med en grön linje och i övriga vädersträck med röda begränsningslinjer.

Sedan avstyckning av nämnda markområde ägt rum, skall särskild avhandling upprättas mellan kronan och staden angående området överlåtande till staden. Markområdet må i befintligt skick av staden tillträdas den 1 juli 1928 eller vid den senare tidpunkt, som efter särskild överenskommelse må bliva bestämd. Å området befintliga byggnader, vilka tillhöra enskilda personer, omfattas icke av överlåtelsen. Kostnaderna för avstyckning av området ävensom lagfart å detsamma bestridas av staden. Därest flyttning av det staket, som finnes uppfört omkring det angränsande för soldathemmet i Linköping räkning upplättna markområdet, skall verkställas, åtager sig staden att bestrida utgifterna härför.

§ 5.

Staden berättigas att i den mån sådant kan ske utan men för kronan i fråga om tillgång till vatten och avlopp, efter anmälan till vederbörande statliga myndigheter, förena stadens vattenlednings- och avloppsledningsrör med motsvarande rör avsedda för kronans behov.

§ 6.

Under förutsättning att en trängkår, med organisation enligt 1925 års riksdags beslut, alltiämt bliver förlagd till Linköping, förklarar staden sig icke hava några ersättningsanspråk i övrigt att framställa mot kronan i anledning av nämnda riksdags beslut i försvarsfrågan.

Av denna överenskommelse äro två exemplar upprättade av vilka Kungl. Maj:t och kronan erhållit det ena samt Linköpings stad det andra exemplaret. Stockholm den 10 mars 1927.

För kasernkommittén:

JOHAN JÖNSSON.

Nils Berlin.

Linköping den 22 februari 1927.

Å Stadsfullmäktiges vägnar:

CARL SEDERBLAD.

O. Stenström.

Bil. B.

Kontrakt.

Sedan Kungl. Maj:t genom härvid i avskrift fogade nådiga brev den 10 innevarande mars månad förordnat, att *Östgöta trängkår* skall förläggas till staden Linköping, så snart kasernetablissemang för kåren blivit därstädes

uppfört, samt bemyndigat Kungl. arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet att med staden ingå avtal angående upplåtelse av mark till plats för kasernetablissemang och övningsfält m. m. enligt av staden gjorda erbjudanden och villkor, har mellan Kungl. arméförvaltningen och staden Linköping träffats följande överenskommelse:

1:o.

Staden Linköping upplåter härigenom till Kungl. Maj:t och kronan utan ersättning och med full äganderätt, fritt från alla gravationer, men dock under det här nedan i punkt 6 omnämnda villkor, det för kasernetablissemang och övningsfält erforderliga jordområde, som närmare anges medelst en röd begränsningslinje å härvid fogade karta, med rätt för kronan att tillträda den å samma karta inom grön linje omslutna delen av området genast efter upplåtelseavtalets avslutande och den återstående delen den 1 oktober 1907.

2:o.

Staden förbinder sig att kostnadsfritt för kronan ombesörja, att all odlad mark å sistnämnda del av området varder under hösten 1906 igensådd till gräsvall.

3:o.

Staden förbinder sig att den 1 oktober 1907 tillhandahålla kronan samtliga å lägenheterna Lövhagen och Hagalund befintliga byggnader i deras nuvarande skick mot ersättning i ett för allt av 12,700 kronor, som samma dag skall av kronan till staden utbetalas.

4:o.

Staden förbinder sig att, inom sex månader efter därom skedd tillsägelse, till kasernetablissemangets kostnadsfritt för kronan hava låtit framdraga ledningar för vatten, avlopp och belysning ävensom att tillhandahålla kären vatten samt gas till samma pris, som andra större avnämare därav inom staden erlægga.

5:o.

Staden förbinder sig att, kostnadsfritt för kronan, från stora landsvägen Linköping—Bankeberg, längs griftegårdens vänstra sida, till kasernetablissemangets nordvästra hörn hava senast den 1 oktober 1907 framdragit en tjugo meter bred väg.

6:o.

Kungl. Maj:t och kronan förbinder sig att, därest och när det i punkt 1:o här ovan upplåtna området icke längre komme att för militära ändamål användas, till staden utan kostnad för densamma återavträda den upplåtna marken.

Av detta avtal äro två exemplar upprättade, av vilka Kungl. arméförvaltningen erhållit det ena och Linköpings stad det andra.

Stockholm den 17 maj 1905.

För Kungl. arméförvaltningens fortifikationsdepartement:

G. C:SON BERGMAN.

C. SÖDERBAUM.

Axel Göransson.

Linköping den 25 april 1905.

För stadsfullmäktige i Linköping:

EDV. BRÅNDSTRÖM.

Otto Holmström.

Kontrakt.

Sedan Kungl. Maj:t enligt nådigt brev den 25 maj 1907, varav bestyrkt avskrift här bifogas, förordnat, att *Kungl. Första livgrenadjärregementet* skall förläggas till Linköping, så snart kasernetablissemang för regementet blivit där uppfört, ävensom bemyndigat Kungl. arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet att i enlighet med ett av stadsfullmäktige i nämnda stad afgivet anbud sluta avtal med staden angående upplåtelse av mark till övningsplats för regementet m. m. har mellan Kungl. arméförvaltningen å ena, samt staden Linköping, å andra sidan, träffats följande avtal:

§ 1.

Staden Linköping upplåter härmed till Kungl. Maj:t och kronan utan ersättning med full äganderätt samt gravationsfritt den så kallade Magistrats-hagen med tillhörande jord innehållande 34 hektar 67 ar 30 kvm. och upptaget å bifogade karta, till plats för kasernetablissemang m. m. för Kungl. Första livgrenadjärregementet, stenbrottet dock endast under förutsättning att kronan tillhandahåller staden ett lika gott och närbeläget, med rätt för kronan att tillträda området omedelbart efter avtalets undertecknande, varjämte staden dessutom kontant erlägger 100,000 kronor för inköp av ytterligare erforderlig mark.

§ 2.

Den skog å Magistrats-hagen, som behöver avverkas för etablissemangets uppförande och fältets anordnande, tillfaller staden.

§ 3.

Staden förbinder sig att tillhandahålla kronan alla erforderliga handlingar för vinnande av lagfart å ifrågavarande område. Kostnaden för lagfarten betalas av kronan allena.

§ 4.

Staden åtager sig att utan kostnad för kronan, ett år efter därom gjord tillsägelse, hava till kaserntomtens gräns framdragit gas- och vattenledningar.

Tillika förbinder sig staden tillhandahålla regementet vatten och gas till samma pris, som betalas av större avnämare inom staden, därvid kronan förbinder sig att under en tid av tio år erlägga betalning för en årlig minimiförbrukning av 25,000 kubikmeter lysgas.

§ 5.

Staden förbinder sig att underhålla och förse med gångbana den mot Djurgården ledande vägen från stadens reglerade område till Hagalund.

§ 6.

Staden förbinder sig att utan kostnad för kronan ombesörja, att den till övningsfält överlämnade marken, i den mån den nu är till åker odlad, bliver senast hösten 1907 igensädd och besädd till gräsvall.

§ 7.

Staden medger, att militärövningar för all framtid få utan ersättning äga rum å all stadens betesmark ävensom å annan stadens utmark, som ej är upplåten till enskilt bruk. Likaledes medger staden, såvitt det på densamma beror, att broslagningsövningar få utan ersättning utföras i de delar av Stångån, där staden äger vattenrätt.

§ 8.

Sedan regementet blivit till staden Linköping förlagt äger staden att vid inträffande eldsvåda till dennas släckande alltid påräkna hjälp från regementet av det antal man, som för tillfället behöves och från regementet kan lämnas.

§ 9.

Kungl. Maj:t och kronan förbinder sig att, därest och när det i § 1 här-
ovan upplåtna området icke längre komme att för militära ändamål användas,
till staden utan kostnad för densamma åter avträda den upplåtna marken.

Av detta kontrakt äro två exemplar upprättade, av vilka Kungl. arméför-
valtningen erhållit det ena samt staden Linköping det andra exemplaret.

Stockholm den 6 november 1907.

För Kungl. arméförvaltningens fortifikationsdepartement:

G. C:SON BERGMAN.

M. MORTON.

Axel Göransson.

Linköping den 29 oktober 1907.

För stadsfullmäktige i Linköping:

HUGO YGBERG.

Carl Johansson.

Bil. D.

Avtal.

Sedan Kungl. Maj:t enligt nådigt brev den 28 sistlidne februari, varav en
bestyrkt avskrift här bifogas, funnit gott ej mindre förordna, att *Kungl.
Andra livgrenadjärregementet* skall förläggas till Linköping, så snart kasern-
etablissemang för regementet blivit där uppfört, än även, med antagande av
stadsfullmäktiges i Linköping gjorda anbud, bemyndiga Kungl. arméförvalt-
ningens fortifikationsdepartement att i enlighet därmed sluta avtal med sta-
den, har mellan fortifikationsdepartementet, å ena, samt staden Linköping, å
andra sidan, träffats följande avtal:

§ 1.

Staden Linköping förbinder sig att vid anfordran, sedan den för Kungl.
Andra livgrenadjärregementet avsedda kasern blivit uppförd och tagits i
bruk, kontant till kronan erlægga etthundratusen (100,000) kronor såsom bi-
drag till inköp av den mark, som erfordras till övningsfält och skjutbana
utöver det redan av Kungl. Maj:t för Kungl. Första livgrenadjärregementet
förvärvade området.

§ 2.

Kasernetablissemanget för Kungl. Andra livgrenadjärregementet skall för-
läggas inom stadens område i närheten av den för Kungl. Första livgrenadjär-
regementet bestämda kasernplatsen i överensstämmelse med bilagda kart-
skiss; och äger staden att tillgodogöra sig den skog å Magistratshagen, som
kan komma att efter utsyning avverkas för etablissemangets uppförande.

§ 3.

Staden åtager sig att utan kostnad för kronan ett år efter därom skedd
tillsägelse hava till kaserntomtens gräns framdragit gas- och vattenledningar,

under villkor att kronan förbinder sig under en tid av tio år erlægga betalning för en årlig minimiförbrukning av 25,000 kubikmeter lysgas och för allt erforderligt vatten. Tillika förbinder sig staden att tillhandahålla regementet vatten och gas till samma pris, som betalas av större avnämare inom staden.

§ 4.

Staden förbinder sig att förse den till Smedstad ledande vägen med gångbana från stadens reglerade område till nordöstra hörnet av Magistratshagen.

§ 5.

De i § 6 av kontraktet den 25 april och den 17 maj 1905 angående upplåtelse av mark m. m. till Kungl. Östgöta trängkår samt i § 9 av kontraktet den 29 oktober och den 7 november 1907 angående upplåtelse av mark m. m. till Kungl. Första livgrenadjärregementet givna bestämmelserna varda härmed upphävida, såvitt angår de områden, som skola tagas till kaserntomter för nämnda två truppförband och Kungl. Andra livgrenadjärregementet.

De ifrågavarande kaserntomterna skola uttagas i reguliära fyrkanter, vilkas gränser skola utgöras av fyra räta linjer, dragna å varje sida av kasern-etablissemang, högst tio meter utanför den yttersta byggnadens yttre byggnadslinje. Såsom ersättning för detta medgivande förbinder sig kronan dels att icke påfordra utbetalning av det i kontraktet rörande upplåtelsen av mark till Kungl. Första livgrenadjärregementet omförmälda belopp av 100,000 kronor förr, än den för nämnda regemente avsedda kasern blivit uppförd och tagen i bruk, dels att under tio år erlægga betalning efter samma pris, i § 3 är stadgat, för en årlig minimiförbrukning av 5,000 kubikmeter lysgas för Kungl. Östgöta trängkårs behov samt för allt erforderligt vatten till nämnda trängkår och Kungl. Första livgrenadjärregementet.

§ 6.

Staden förbinder sig att, så långt utrymmet efter hälsovårdsnämndens beprövande det medger, mot stadgad avgift till vård å stadens epidemisjukhus mottaga epidemiskt sjuka värnpliktiga från samtliga truppförband, som till Linköping förläggas, dock skola stadens egna innevånare härutinnan äga företräde framför värnpliktiga, tillhörande annat samhälle.

§ 7.

Sedan regementet blivit till Linköping förlagt, äger staden att vid inträffande eldsvåda till dennas släckande alltid påräkna hjälp från regementet av det antal man, som för tillfället behöves och från regementet kan lämnas.

Av förestående avtal äro två lika lydande exemplar upprättade, av vilka Kungl. arméförvaltningen erhållit det ena och Linköpings stad det andra. Stockholm den 21 oktober 1908.

För Kungl. arméförvaltningens fortifikationsdepartement:

G. C:son BERGMAN.

M. MORTON.

Axel Göransson.

Linköping den 13 oktober 1908.

För stadsfullmäktige i Linköping:

HUGO YGBERG.

C. Johansson.

Överenskommelse

angående tolkningen av § 4 i kontraktet mellan Arnéförvaltningens fortifikationsdepartement samt Linköpings stad beträffande Kungl. Första livgrenadjärregementets förläggning till Linköping samt 3 § i kontraktet mellan samma departement samt Linköpings stad beträffande Andra livgrenadjärregementets förläggning till Linköping, i vad nämnda paragrafer stadga skyldighet för staden att utdraga vattenledning till respektive regementens kasernområden.

Beträffande denna skyldighet skola följande bestämmelser gälla:

1:o. Staden åtager sig att, utan kostnad för kronan, ett år efter därom skedd tillsägelse hava framdragit gemensam vattenledning till de båda kasernetablissemangen på sätt av bifogade karta närmare framgår.

2:o. Ledningen framdrages med 250 mm. rör till punkten A å kartan i den riktning, som minst beröres av berg, eller, om det till följd av terrängförhållandena skulle finnas lämpligare, med 250 mm. rör till punkten B, (öster) å kartan och därifrån med 203 mm. rör till punkten A.

3:o. För att erhålla nödig cirkulation medgives staden rätt att, om så finnes lämpligt, förena stadens rörnät med ledningen i dess korsningar med Lasarettsgatan och med Stolplycke-gatan. Däremot få inga servisleddningar tillkopplas ledningen och icke några som helst tillkopplingar ske söder om korsningen av Ekkällevägen och Lasarettsgatan.

4:o. När arbetet med ledningens utförande påbörjas, skall staden därom underrätta vederbörande, som då skall utse ombud för utövande av kontroll över arbetets utförande under dess fortgång. De anmärkningar, som kontrollanten kan finna skäl framställa, skola under arbetets gång skriftligen delgivas vederbörande arbetschef.

5:o. När ledningen fullbordats överlämnas den del av densamma, som omfattar sträckningen från korsningen av Ekkällevägen och Lasarettsgatan till kasernetablissemangen, till kronan. Vid detta överlämnande skall kontrollanten jämväl vara närvarande och avgiva skriftlig redogörelse angående arbetets utförande, vilken redogörelse skall intagas uti vid överlämnandet fört protokoll, som av vederbörande myndighet för kronans räkning skall förses med erkännande att ledningen överlämnats i fullgott skick.

Ovanstående avtalsbestämmelser bliva icke å någondera sidan bindande, förrän de vunnit godkännande och gillande av såväl Kungl. Maj:t och kronan, som av Linköpings stadsfullmäktige.

Linköping den 16 januari 1917.

Å Drätselkammarens vägnar:

ALB. J:SON VÆRNÉUS.

Å chefens för II. arméfördelningen vägnar:

C. C. THIMGREN.

Vid sammanträde den 27 februari 1917 hava Linköpings stadsfullmäktige för sin del gillat och godkänt förestående avtalsbestämmelser: betygar

På stadsfullmäktiges vägnar:

HUGO YGBERG.

Bertel Hallberg.

Förestående avtalsbestämmelser gillas och godkännas:
Linköping den 1 mars 1917.

För Kungl. Maj:t och kronan enligt uppdrag av Kungl. arméförvaltningens fortifikationsdepartement:

PEHR HASSELROT.

Chef för II. arméfördelningen.

C. C. Thimgren.

Bil. F.

Överenskommelse

angående tolkningen av § 4 i kontraktet mellan arméförvaltningens fortifikationsdepartement samt Linköpings stad beträffande Kungl. Första livgrenadjärregementets förläggning till Linköping samt § 3 i kontraktet mellan samma departement samt Linköpings stad beträffande Andra livgrenadjärregementets förläggning till Linköping, i vad nämnda §§ stadga skyldighet för staden att utdraga *gasledning* till regementenas kasernområde invid Linköping, samt beträffande av kronan garanterad viss årlig minimiförbrukning lysgas.

1. Bestämmelsen rörande av kronan garanterad viss årlig minimiförbrukning av *lysgas* för förenämnda etablissemang, med tillhörande anläggningar, upphör att vara gällande.

2. Staden förbinder sig att utan kostnad för kronan ett år efter därom skedd tillsägelse hava till gränsen för livgrenadjärregementenas kasernområde i Magistratshagen, till nämnda regementens underofficersbostäder, invid den s. k. Stolplykan, samt till regementenas gemensamma sjukhus hava framdragit *gasledningar* av för ändamålet erforderliga dimensioner.

3. Kronan förbinder sig att under en tid av tio år, räknat från den tidpunkt då samtliga förenämnda etablissemang (kaserner, underofficersbostäder och sjukhus m. m.) fullbordats och tagits i bruk, erlägga betalning för en årlig minimiförbrukning av sammanlagt 60,000 kubikmeter *kogas* till samma pris, som betalas av större avnämare inom staden.

4. Ifrågavarande *gasledningar* förbliva stadens egendom och skola av stadens underhållas.

5. Ovanstående avtalsbestämmelser bliva icke å någondera sidan bindande, förrän de vunnit godkännande och gillande av såväl Kungl. Maj:t och kronan, som av Linköpings stadsfullmäktige.

Linköping den 21 maj 1917.

För Linköpings stads drätselkammare:

ALB. J:SON VÆRNÉUS.

Bertel Hallberg.

För chefen för II. arméfördelningen:

C. C. THIMGREN.

Fortifikationsofficer vid II. arméfördelningens stab.

Förestående avtal godkännes jämlikt Linköpings stadsfullmäktiges beslut den 8 juni 1917.

För Linköpings stadsfullmäktige:

HUGO YGBERG.

Bertel Hallberg.

Jämlikt nådigt beslut den 7 december 1917 godkännes förestående avtal med den förklaring att den i mom. 3 omnämnda minimiförbrukningen av kokgas inom etablissemangen skall beräknas jämväl på grund av gasförbrukning för ändamål, vars tillgodoseende ej bekostas av kronan.

Stockholm den 18 december 1917.

A. ODELSTIERNÄ.

Hj. LETH.

Axel Göransson.